



## Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	3
1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling.....	3
1.2 Oppgavens oppbygging.....	4
2.0 Teori.....	5
2.1 Integrering.....	5
2.2 Digitale verktøy.....	6
2.3 Et inkluderende språkmiljø i barnehagen – med IKT.....	6
2.4 Foreldresamarbeid.....	7
2.5 Forskjeller i digital kompetanse og medieerfaring blant barn.....	8
2.6 Hvilke digitale verktøy kan man benytte seg av?.....	9
2.7 Samspill.....	11
3.0 Metode.....	12
3.1 Innledning metode.....	12
3.2 Ulike metodebegreper.....	12
3.3 Intervju.....	13
3.4 Observasjon.....	14
3.5 Metodekritikk.....	14
3.6 Etske betraktninger.....	15
4.0 Funn.....	17
4.1 Intervju med førskolelærer.....	17
4.1.1 Foreldresamarbeid.....	17
4.1.2 Vigilo.....	17
4.1.3 Samspill.....	18
4.1.4 Språkutvikling.....	18
4.2 Observasjon av barnegruppe.....	19
4.2.1 Samspill.....	19
4.2.2 Kommunikasjon.....	19
5.0 Drøfting.....	20
5.1 Foreldresamarbeid.....	20
5.2 Vigilo.....	21
5.3 Samspill.....	22
5.4 Språkutvikling.....	23
6.0 Avslutning.....	25

6.1 Oppsummering .....	25
6.2 Konklusjon og avslutning.....	25
7.1 Litteraturliste .....	27
8.1 Vedlegg .....	29

## 1.0 Innledning

Integrering av barn er noe de aller fleste med jobb i barnehage vil måtte ta stilling til og arbeide for i løpet av sin yrkeskarriere. Og dette blir bare mer og mer aktuelt. Ifølge statistisk sentralbyrå, SSB, økte antall minoritetsspråklige barn i barnehage med nærmere 3900 fra 2011 til 2012, og nærmere 34 400 minoritetsspråklige barn hadde plass i barnehage (SSB, 2012). Dette betyr at nærmere 12 prosent av alle barn i barnehage har et annet morsmål enn norsk. Det er fastsatt i Barnehageloves paragraf 2 at barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. Derfor må barnehagen være bevisst sitt ansvar og jobbe aktivt for at dette skal bli en realitet.

Jeg ønsker i denne oppgaven å se på hvordan barnehagene kan benytte seg av digitale verktøy som hjelpemiddel i denne integreringsprosessen. Og, ikke minst, hvordan disse kan være til støtte for barnets og dets utvikling, sosialisering og relasjonsskaping.

Grunnen til at jeg ser på dette som et svært interessant tema er at barna ofte blir introdusert for digitale verktøy i en svært tidlig alder. Mange blir nok kjent med kameraer, nettbrett, diverse skjermer og så videre lenge før de kan snakke og gå. Jeg tror altså at mange barn føler seg veldig komfortable med slike hjelpemidler. Noe som på mange måter er det viktigste når det kommer til integrering. Nemlig at barna føler seg trygge. Trygge på personalet, trygge på andre barn og trygge på elementene rundt seg.

### 1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling.

Jeg har som tredjeårstudent ved Dronning Mauds Minnes Høgskole fått i oppgave å skrive en bachelor med bakgrunn i fordypningen min, IKT. Selve prosessen begynte med at jeg skulle finne et tema som interesserte meg med utgangspunkt i mitt fordypningsvalg. Jeg var lenge i tvil om hva jeg skulle skrive om. Jeg valgte denne fordypningen hovedsakelig av én grunn; at det er en stor fremgang av IKT i barnehagen. Dermed kan man også knytte dette temaet opp i mot det meste man foretar seg i en barnehage. Jeg har også vært så heldig at jeg har jobbet i barnehage og studert til barnehagelærer under noen av de mest spennende årene når det kommer til bruk av IKT i barnehagen. Dermed har jeg også fått med meg mye av denne utviklingen.

Etter mye grubling og noe veiledning fra faglærerene kom jeg frem til den ferdige problemstillingen. Grunnen til at jeg valgte nettopp dette temaet er fordi jeg både gjennom jobb og skolerelatert praksis har fått erfaringer med både barnas prosess og, ikke minst, de voksnes tiltak og fremgangsmåter. Disse erfaringene har gjort meg mer nysgjerrig på hvordan

man kan hjelpe disse barna til å bli integrerte i barnehagen og samfunnet. Jeg har også gradvis fått mer og mer erfaring og kunnskap rundt bruk av digitale verktøy i barnehagen. Spesielt gjennom studiet har jeg fått anledning til og utforske hvordan man kan benytte seg av slike hjelpemidler på en fornuftig måte. Derfor ble det naturlig for meg å se disse i sammenheng når jeg nå skal skrive en bachelor. Dermed endte jeg på problemstillingen: *“Bruk av digitale verktøy i fremmedspråklige barns integreringsprosess”*.

## **1.2 Oppgavens oppbygging.**

Jeg kommer på de neste sidene til å gå min problemstilling grundig til verks. I det neste kapittelet av denne oppgaven vil jeg presentere teori som er relevant for problemstillingen jeg har valgt meg. Dette vil være alt fra faglitteratur, rammeplan, statistikker og så videre. I kapittel to vil jeg utdype metodebruken min. Altså hvorfor jeg har valgt de forskjellige metodene for datainnhenting og hva det har tilført oppgaven. I kapittel 4 kommer jeg til å fortelle om hvilke funn jeg har gjort. Før jeg i det femte kapittelet vil forsøke å drøfte funnene mine opp imot relevant fagteori. Til slutt vil dere finne en avslutning hvor jeg oppsummerer og avslutter oppgaven. Jeg vil også komme med konklusjoner begrunnet i hva jeg har funnet ut.

## 2.0 Teori

Under dette kapittelet skal jeg gjøre rede for relevant fagteori knyttet opp mot min problemstilling.

IKT og ulike digitale verktøy blir bare mer og mer utbredt. Ifølge SSB kan man nå finne nettbrett i 61 av 100 hjem, samtidig som 96 prosent av alle hjem har tilgang til internett. Og uten at jeg har funnet statistikk på det vil jeg anta at tallene er enda høyere blant småbarnsfamilier. Utviklingen har utvilsomt satt et stort preg på norske hjem, og det kommer den også til å fortsette med i fremtiden. Samtidig viser statistikene at mange innvanderhjem har en mindre bruk av digitale verktøy enn andre norske hjem. I dette kapittelet skal jeg først se på integrering og digitale medier som helhet, før jeg vil vise hva teorien sier om mer spissede temaer, knyttet opp mot min problemstilling.

### 2.1 Integrering

Jeg synes det er naturlig å starte denne teoridelen ved å snakke om integrering og hva som står skrevet om den i diverse fagteori. Palma Sjøviks definisjon på integrering er å føye sammen til en helhet.

Hun vinkler det så inn på det som er aktuelt i barnehagen og skriver at i barnehagens hverdag dreier inkludering seg om å ha som mål at barn med funksjonshemming og barn som representerer andre minoriteter, skal ha mulighet til å fremstå som verdifulle og interessante lekekamerater. Her har personalet et stort ansvar. Sjøvik skriver at det å legge til rette for integrering ofte kan gi positive ringvirkninger til hele det pedagogiske miljøet i barnehagen. Slike positive ringvirkninger kan bidra til å gi posisjon til minoriteter og til det å være annerledes (Sjøvik, 2008, s. 37). Lars Gunnar Briseid sier i sin bok "Tilpasset opplæring og flerfaglig samarbeid" at i skole og barnehage handler integrering om å inkorporere alle i et helhetlig sosialt fellesskap, med de ulikheter som måtte finnes. Det motsatte begrep er segregering, som i denne sammenheng betyr utskillelse av bestemte grupper i egne miljø (Briseid, 2008, s. 29). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver har også en formening over god integrering. De skriver at barnehagen skal være et miljø hvor ulike individer og ulike kulturelle ytringer møtes i respekt for det som er forskjellig. Å belyse ulikhetene og det som er felles kan gi grunnlag for forståelse og innsikt. Et møte med noe som er forskjellig fra ens eget, gir muligheter for å utvikle en positiv nysgjerrighet overfor menneskers og kulturers likheter og ulikheter (KD, 2011, s. 23) Altså understreker Kunnskapsdepartementet i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver viktigheten av å formidle kunnskap, fordi dette skaper interesse for likheter og ulikheter.

## 2.2 Digitale verktøy

Digitale medier er et ganske omfattende begrep som kan inneholde veldig mye. Dette kan være alt fra stasjonær og bærbar datamaskin, digitalt kamera, fargeskriver, skanner, mobiltelefon, videokamera og webkamera, CD/DVD-brennere, minnepinne, mikrofon, mp3-spillere, projektor, interaktiv tavle, tegnebrett, værstasjoner, tur-GPS, Internett og program som pirrer barns og voksne nysgjerrighet (Bølgan, 2009, s. 17). Mange har nok et litt gammeldags eller tradisjonelt syns på digitale verktøy, men som Bølgan sier så er digitale verktøy langt mer enn det mange ser for seg: et ensomt barn som spiller et dataspill foran en flimrende skjerm.

Nina Bølgan snakker også om at digitale verktøy ikke bare må kjøpes inn, de må også brukes. Og det på en konstruktiv og fornuftig måte. En slik prosess deler hun i to stadier, nemlig *implementering* og *integrering*. Hvor implementering innebærer å skaffe nye verktøy, supplere de verktøyene man har, og å få installert nødvendige program. Om slike verktøy ikke blir brukt kritisk, kan de miste mye av nytteeffekten. Mens å integrere innebærer å la verktøyene bli en del av barnehagens mange verktøy, la dem bli nyttige og støtte opp under det pedagogiske arbeidet. Her er økning av personalets digitale kompetanse helt vesentlig (Bølgan, 2009, s. 79-80).

## 2.3 Et inkluderende språkmiljø i barnehagen – med IKT.

Å kunne kommunisere. Å snakke samme språk, er en viktig del av det å bli integrert. Det er ikke nødvendigvis en enkel oppgave å karakterisere språkmiljøet i en barnehage. Som Margareth Sandvik skriver om i “Skal vi ta eventyr eller tegne” (Jæger & Torgersen, 2012, s. 67) er Dette en omfattende oppgave som rommer en rekke forhold, både fysiske og menneskelige. Det innbefatter alt fra hvilken type litteratur vi finner, hvilke språk som er representert, hvordan språkene brukes, hvordan den voksne samhandler med barna, hvilke digitale verktøy som er tilgjengelige, og ikke minst – hvilke praksiser som er knyttet til dem. Hun gjør allikevel et forsøk på en karakteristikk og beskriver et inkluderende språkmiljø som en miljø med positive holdninger og kunnskap om minoritetsbarnas flerspråklighet. Kunnskap om hvordan en kan legge til rette for språklig deltagelse, og tilgang til flerspråklig materiell. Personalet har en viktig rolle innen det å skape et inkluderende språkmiljø. De må fremstå som språklige forbilder. Nina Bølgan kan fortelle i boken “Du gjør bare sånn!” at personalet gjennom talespråk og kroppspråk forteller barna om de interessert eller ikke i det barna er opptatt av og lurer på. Personalet skal være språklige forbilder på alle områder og bør

være opptatt av hvordan de formidler det digitale språket til barna. Det forteller også i hvilken grad personalet tar rollen som språklig forbilde på alvor. (Bølgan, 2008, s. 80).

Også i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver understrekes viktigheten av et inkluderende språkmiljø. Der står det at barnehagen må sørge for at alle barn får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenkning og som uttrykk for egne tanker og følelser. Alle barn må få et rikt og variert språkmiljø i barnehagen. De understreker også viktigheten av at barnehagene støtter opp under barns bruk av sitt eget morsmål og at de samtidig arbeider aktivt med å fremme barnas norskspråklige kompetanse. Margareth Sandvik skriver også i “Skal vi ta eventyr eller tegne” om hvorfor dette må prioriteres. Hun nevner viktigheten av morsmålsutvikling, men hun sier også at dette kan være vanskelig å gjennomføre i praksis. Både på grunn av kompetanse og ressurser. Og her kan digitale verktøy spille en sentral rolle. Siden de er effektive i arbeidet med flerspråklige ressurser, i og med at språkene kan gjøres digitalt tilgjengelige med et tastetrykk. Generelt og prinsipielt kan vi si at flerspråklige ressurser burde gjøres tilgjengelige for alle som arbeider med flerspråklige barnegrupper, men her trengs det en språkpolitikk som gjør dette mulig. (Jæger & Torgersen, 2012, s. 67)

## 2.4 Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid er noe de fleste barnehager har et stort fokus på. Dette er også noe som er viktig i forhold til integrering og kjennskap til nye barn i barnehagen. Som det også står i Barnehageloven så skal barnehagen i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. (Barnehageloven § 1 Formål, 1. ledd).

Jeg kommer i dette avsnittet til å legge vekt på foreldresamarbeid opp mot foreldrene av fremmedkulturelle barn. Drugli og Lichtwarcks definisjon på foreldresamarbeid er at foreldresamarbeid innebærer det generelle samarbeidet som iverksettes av den profesjonelle ovenfor alle de barna som vedkommende arbeider med. Foreldresamarbeidets primære hensikt er å fremme helhet rundt barnets ulike livsarenaer (Drugli & Lichtwarck, 1998, side. 64). De kan også fortelle litt om Bronfenbrenners (1979) syn på foreldresamarbeid. Han beskriver forholdet mellom barnets ulike arenaer som et eget system. Det han omtaler som “mesosystemet”. Barnets utviklingspotensiale innen sine ulike arenaer, øker når kvaliteten på forholdet mellom arenaene øker. Videre forklarer han at barnets tilhørighet til en ny arena kommer lettere og blir bedre når noen fra barnets hjemmearena følger inn i den nye arenaen. Når det har oppstått et triadisk forhold rundt barnet, vil foreldrene og for eksempel personalet



kunne informere hverandre om forhold som har med barnet å gjøre. Denne gode relasjonen, sier han, vil være av stor betydning for barnets vekst og utvikling (Drugli & Lichtwarck, 1998, side. 17).

I boken “Professionellt föräldrasamarbete” av Elsebeth og Helle Jensen gjør de oppmerksom på de eventuelle ulikhetene i foreldresamarbeid mellom majoritetskulturelle og fremmedkulturelle foreldre. Som de skriver så kan “föräldrar med annan etnisk bakgrund kan också ha olika inställning till hur de vill at deras barn ska integreras i d skandinaviska samhället”. De refererer også til psykologen Titiana Jensen som har formulert fire ulike integreringsstrategier, som hun anser som de mest typiske for foreldre. Disse er:

En *assimileringsstrategi* hvor man så raskt som mulig vil at barnet skal integreres i majoritetskulturen. De vil at de mest mulig, og snarest mulig skal integreres i samfunnet. Om dette ikke virker kan de bytte strategi.

En *defansiv strategi* hvor foreldrene holder fast på sin egen kultur og normer, og utøver en viss kontroll for at sikre at barna deres gjør dette.

En *passiv-aggressiv strategi* hvor de forsøker å stenge ute majoritetskulturen. Og ønsker å minimere majoritetskulturens innflytelse på barna.

En *syntesestrategi* hvor barna får tillatelse til å delta i det majoritetskulturen tilbyr. Bidrar til at barna deres blir det de omtaler som “kulturpendlere” (Jensen, Jensen, 2008, s. 37).

## 2.5 Forskjeller i digital kompetanse og medieerfaring blant barn

Barn og unge som har vokst opp i det digitale samfunnet, blir kalt digitale innfødte, skriver Nina Bølgan. Dette er barn som vet hvordan de skal utnytte teknologien, og hvordan de kan lære det de ikke allerede kan. Det motsatte kalles digitale imigranter. De som opplever IKT som noe nytt. Ifølge VOX, Nasjonalt fagorgan for kompetansepolicyundersøkelse “Ferdigheter i bruk av datamaskin og internett” er bruk av digitale verktøy i hjemmet vesentlig mindre enn i etnisk norske hjem. Dette understreker barnehagens viktige rolle i å utjevne forskjeller i barnas digitale kompetanse.

Det er liten tvil rundt om at den moderne teknologien bringer med seg nye muligheter. Men for å benytte seg av disse mulighetene trengs det en digital kompetanse både blant barn og voksne. I verste fall kan en slik ujevnheter i kompetansen medføre en ekskludering mellom de erfarne og de uerfarne. Nina Bølgan skriver om dette i “Du gjør bare sånn!”. Barnehagen skal bidra til å utjevne sosiale ulikheter. Sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet gjør at barn kommer til barnehagen med ulike erfaringer på mange områder, også det digitale. En av barnehagens oppgaver er å støtte hvert enkelt barn ut i fra dets kulturelle og individuelle

særtrekk, og tilby alle barn et rikt, variert, stimulerende og utfordrende læringsmiljø (Kunnskapsdepartementet, 2006c). Dette innebærer også å skape et læringsmiljø som omfatter digitale verktøy. Digitale skiller bruker hun her for nettopp forskjellen mellom dem som har kompetanse til å bruke den digitale teknologien på en kreativ og kritisk måte, og dem som ikke har det. Her har barnehagen en viktig rolle, for ved å gi barn et minimum av kunnskap om digitale verktøy vil barnehagen være med på å motvirke digitale skiller blant barn og bidra til sosial utjevning (Kunnskapsdepartementet 2009) (Bølgan, 2008, s. 33).

Barnas oppvekstverden har forandret seg de siste tiårene og det stilles nye krav til barnehagen. Nina Bølgan sier at digitale verktøy, i motsetning til mer tradisjonelle medier, gir barna mulighet til å være aktive og medskapende. Til å delta og dele. Barn har mange erfaringer med ulike medier, siden de er en del av dagens mediekultur og barndommen er basert på andre fellesopplevelser i dag enn tidligere. Barna har gjort sine medieerfaringer og fått ulike erfaringer som aktører i mediasamfunnet. (Bølgan, 2008, s, 34).

## 2. 6 Hvilke digitale verktøy kan man benytte seg av?

Det finnes, som sagt, utallige muligheter når det kommer til bruk av digitale verktøy. Jeg kommer her til å presentere noen eksempler på aktiviteter med verktøy som er kjente for de fleste. Aktiviteter som kan bidra som hjelpemidler til barns prosesser både når det kommer til intergrering og språkutvikling.

### **Kamera**

Det å ta bilder, og bruke disse aktivt senere kan være en slik konstruktiv aktivitet. Ved hjelp av foto får barna mulighet til å undersøke, tenke over og mene noe om det de gjør i barnehagen. Gjennom samtaler og undring rundt fotoene kan man motivere barna til å påvirke sin egen hverdag i barnehagen, slik som Nina Bølgan forteller om i sin bok "Du gjør bare sånn!". I "Temahefte for IKT i barnhagen" står der at i barnehager med minoritetsspråklige barn, kan fotoene åpne for økt kommunikasjon mellom disse barnas foreldre og personale. Man kan også avtale med foreldre at barna kan få låne kamera hjem. Sammen med barnet kan de foresatte bestemme hvilke foto hjemmefra som kan brukes i barnehagen. Dette er et bidrag til å styrke barnets personlige og kulturelle identitet, skriver Nina Bølgan. Bølgan peker også på samtalene barna har med personalet og foreldrene og at disse kan hjelpe barna selv til å forstå begreper, og at slike førstehåndserfaringer er viktig. I barnhagen må barna få positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenkning og som uttrykk for egne følelser og tanker. Derfor skriver Bølgan at det er viktig at barnehagen

legger til rette for mange forskjellige og meningsfulle erfaringer. Både kameraet og andre digitale verktøy kan bli viktige hjelpemidler i språkarbeidet (Bølgan, 2009, s. 123).

### **Interaktive tavler**

Også interaktive tavler, såkalte smartboards og nettbrett er nyttige hjelpemidler. Dette er noe som har fått en stor utbredelse i mange barnehager. Den byr på mange muligheter slik som Nina Bølgan beskriver det i "Du gjør bare sånn!". Barna kan gjøre "alt" på tavlen som de gjør på datamaskinen. De kan tegne, skrive og dra bilder og objekter frem og tilbake. Margareth Sandvik skriver i "skal vi ta eventyr eller tegne" at det å *ta på* skjermen eller å *aktivisere* objekter kan studeres innenfor et teoretisk perspektiv der barn kan ses som aktører sammen med ansvarlige voksne, videre skriver hun at fokuset da primært blir hvordan barn synliggjør eksempler på ulike digitale kompetanser, hvilke verktøy de bruker, hvem de samhandler med og hvilke aktiviteter de utfører. Fokuset er *ikke* i hvilken grad barna er digital kompetente eller ei. I dette perspektivet ses barna som meningsskapende aktører og produsenter, både av strukturer og av kultur (Änggård 2005) (Jæger & Torgersen, 2012, s. 69-70). Altså kan man oppnå flere fordeler ved et slikt verktøy. Man får visualisert handlingene, både for barnet ved tavlen og de andre. Og det skapes en kommunikasjon der det man snakker om, er til stede i felles fysisk kontekst. Om man tar et motsatt eksempel, så vil fraværet av konkrete og bilder gjøre at kommunikasjonen utelukkende blir avhengig av det verbalspråklige, noe se fremmedspråklige opplever som en utfordring.. Tavla kan altså gi den voksne mulighet til å arbeide systematisk med ulike vanskegrader i kommunikasjon med den, og den kan spille en viktig rolle for å gi barna hjelp og støtte til å forstå og uttrykke seg, noe som særlig gjelder for de flerspråklige barna (Jæger & Torgersen, 2012, s. 71).

### **Dataspill**

Dataspillene i barnehagen er et medium som formidler innhold. Dette innholdet er ofte et tema fra en barnebok, en film et leketøy eller et fjernsynsprogram. Dette gjøres for å øke fortjenesten eller holde på barnas interesse, skriver Nina Bølgan i "Vil du være med, så heng på!". Hun skriver videre at datamaskinen bør være en del av vektøy. Og lekesamlingen i barnehagen slik at maskinen blir et reelt valg for barna, samtidig som personalet må kunne være hjelper og inspiratorer. Flere barna må kunne spille sammen. Å leke med dataspill er en sosial aktivitet. Sampillet innbyr til tenkning og nye forsøk, og til endring av strategi når man ikke lykkes. Barna bør få lov til å integrere datamaskinen i leken, og veksle mellom den og andre leker (Bølgan, 2008, s. 135). Dette er også noe noe Jean Piaget legger vekt på. Han sier at en viktig forutsetning for tilegning av viten er at barnet selv er aktivt. Mens Seymour Papert

sier at barnet skal være i sentrum, hvor datamaskinen blir et redskap for barnet. Slik utvikler barnet en egen måte å tenke på, en tenkning rundt sin egen tenking (Moberg & Lindén, 2008, s.122).

Dataspill i barnehagen er et tema som mange barnehager har tatt stilling til. Noen er positive, mens andre er mer nølende. En svensk undersøkelse av Ljung-Djärf viser at dataspill ofte blir brukt som en belønning i barnas frilek, skriver Engelsen, Jernes, Kvinge, Vangsnes og Økland i boken "Medialisert Barndom". Og at det er barnehagelæreres didaktikk som er en viktig forutsetning for barnas utbytte. De viser også til kvalitative undersøkelser av Schiller & Tillett og Lee & O'Rourke, som viser at dataspill kan føre til læringsutbytte når det kommer til språk, sosial interaksjon og samarbeidslæring.

## 2.7 Samspill

Å arbeide med digitale verktøy sammen med andre kan bidra til å øke de minoritetsspråklige barnas muligheter til å knytte vennskap på tvers av sosiale, kulturelle, språklige og etniske skillelinjer, skriver Nina Bølgan i "Vil du være med, så heng på!". Her skal jeg vise noe av litteraturen som er skrevet om temaet fellesskap og samspill.

Mari Ann Letnes skriver om samspill i "Barnehagebarns kunstmøte i digitalestetisk praksis" hentet fra "Kunstpedagogikk og kunnskapsutvikling". Samspill handler om kommunikasjon og interaksjon i sosiale relasjoner. Å kunne delta i en gruppe, i familien, blant jevnaldrende i barnehage og skole, på et verksted, i en organisasjon, er en grunnleggende sosial aktivitet (Nordland, 1985). Sosialpsykologisk kan en gruppe defineres som to eller flere personer som har felles mål og interesser og en viss enighet om hva som er en fruktbar fremgangsmåte for å nå målet (Lillemyr, 2006, s 145) Askland i "Kontakt med Barn" skriver at omsorgspersonen som er sammen med et barn eller en gruppe, må på en eller annen måte gi alle de som deltar en følelse av at "vi er sammen", "jeg er sett". "jeg og du er et vi". Handlingen som inngår i situasjonen, skal gi alle en følelse av å høre til i situasjonen, enten det handler om måltid, oppdagelser på leikeplassen eller en samlingsstund i lesestolen. Det krever en sosial følelse for hverandre og for situasjonen (Askland, 2009, s. 65). Noe også Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver forteller når de skriver at barnehagen må gi det enkelte barnet støtte og utfordringer ut fra egne forutsetninger og bidra til et meningsfullt liv i fellesskap med andre barn og voksne.

### 3.0 Metode

Larsen skriver i boken "En enklere metode" at en metode fungerer som et verktøy, som man kan bruke når man skal gjennomføre en undersøkelse eller et forskningsprosjekt. Gjennom dette verktøyet får man svar på spørsmål og får ny kunnskap innefor et felt. Alt i alt kan vi si at metodebruken dreier seg om hvordan man innhenter, organiserer og tolker informasjon.

Ved ulike fremgangsmåter, metoder, samler en inn informasjon om det som skal skje eller skjer – det må så oppfattes, tolkes, bevares og systematiseres for å bruke videre på en kreativ, kritisk og bevisst måte. Pedagogisk teori får dermed en sentral rolle, også når en arbeider i konkrete oppdrags- og undervisningsinstitusjoner (Løkken, Søbstad, 2006, s.12)

### 3.1 Innledning metode

Som sagt innledningsvis, utarbeidet jeg meg etterhvert en problemstilling som jeg var fornøyd med. Jeg kom ganske raskt frem til hvilke forskningsmetoder jeg ville benytte meg av, og fikk bekreftet fra mine veiledere at dette var en fornuftig måte å gå frem på. Metoderedskapene man velger å bruke er svært vesentlig i en forskningsprosess, siden det er hvordan man har valgt å gjennomføre disse som til slutt vil være avgjørende for om man er i stand til å komme frem til svar på problemstillingen. Metodelitteraturen er ofte delt opp i to hoveddeler. Kvalitative og kvantitative undersøkelser. Jeg skal under de neste punktene forklare hovedforskjellene på disse.

### 3.2 Ulike metodebegreper

#### **Kvantitative undersøkelser.**

Kvantitative undersøkelser handler i stor grad om nøyaktige målinger og muligheter for å generalisere noe ut fra den undersøkelsen som er foretatt. (Løkken & Søbstad, 2006, s. 34-35). Hvor man gjerne undersøker små eller avgrensede områder slik at man ikke mister oversikten. Undersøkelsene bør gjennomføres på samme måte hver gang. For på denne måten for man en konsekvent innsamlingsmetode. Om dataene er samlet inn etter retningslinjene, og prinsippene for utvalg fulgt, burde en ha muligheter for å generalisere noe ut fra dem. Som for eksempel bekrefte eller forkaste en fremsatt hypotese (Løkken & Søbstad, 2006, s. 35).

#### *Kvalitative undersøkelser.*

Helheten er viktigere enn summen av delene, er et utsagn som går igjen når jeg leser litteratur om kvalitative undersøkelser. Det er uheldig å splitte opp i småbiter når man skal forsøke å undersøke hele mennesker. Dynamikken mellom de enkelte delene av mennesket og forholdet

mellom individet og omgivelsene er viktige i en helhetlig tilnærming (Løkken & Søbstad, 2006, s. 35). Kvalitative undersøkelser preges ofte av at man ikke gjennomfører observasjoner og skaper situasjoner hvor man styrer adferden til forskningsobjektene. Men man forsøker heller å studere fenomenene i sine "vanlige" omgivelser. Nærhet og følsomhet til hva som studeres, står sentralt. Man stiller åpen i samspillet med et som en vil vite mer om. Mens kvantitative studier tradisjonelt har villet rette søkelyset mot ytre observerbare forhold, har kvalitative studier vært orientert mot mer subjektive opplevelser. Uten at den ene tilnærmingen er mer "vitenskaplig" enn den andre. (Løkken & Søbstad, 2006, s. 35).

I mitt tilfelle valgte jeg å benytte meg av forskningsmetodene intervju og observasjon. Intervjuet skulle gjennomføres med en kunnskapsrik førskolelærer, som har mye erfaring med fremmedspråklige barn. Observasjonen skulle gjennomføres med en førskolelærer og en barnegruppe på 3-4 barn, derav ett barn var fremmedspråklig. Siden jeg da ønsket å forske på meningene til en liten gruppe mennesker ble det naturlig for meg å velge en kvalitativ metode. Dette er også to metoder som ved en god bruk på mange måter overlapper hverandre. Det er vanskelig å intervju noen uten også å observere denne personen. Slik kan man si at mye om det som sies om intervju også gjelder for observasjon, slik som Olav Dalland skriver om i boken "Metode og Oppgaveskriving".

### 3.3 Intervju

#### Hvorfor?

Hovedårsaken til at jeg ønsket å gjennomføre et intervju var at jeg på denne måten kunne formulere spørsmål som ga med svar på det jeg var nysgjerrig på. Samtidig visste jeg at førskolelæreren kunne mye om temaet, slik at jeg, om jeg gjennomførte intervjuet på en god måte, ville få utdypende og viktige svar på mange av de tingene jeg lurte på. Noe som også er noe av det mest vesentlige når man skal gjennomføre et intervju, ifølge Svend Brinkmann og Lene Tanggard i boken "Kvalitative Metoder".

#### Intervju gjennomføring

I forkant av intervjuet nedarbeidet jeg en intervjuguide hvor jeg skrev ned spørsmål jeg ønsket svar på, samtidig som jeg også la inn rom for å komme med oppfølginsspørsmål. Som Olav Dalland skriver i boken "Metode og oppgaveskriving" er det viktig å være klar over at intervjupersoner er svært forskjellig i måten de besvarer spørsmål på. Noen svarer rikt og utfyllende på spørsmålene, mens andre er mer innesluttede. Jeg visste på forhånd at dette intervjuobjektet svarer utfyllende og godt på spørsmål. Og derfor så jeg det hensiktsmessig å

ha en litt løs struktur slik at jeg eventuelt kunne komme med tilleggsspørsmål og heller samle trådene underveis, hvis det ble nødvendig. Intervjuguiden skal på mange måten fungere som en ramme for samtalen. Mens intervjueren ellers står fritt til å endre rekkefølgen eller komme med oppfølgingsspørsmål (Løkken & Søbstad, 2006, s 108). På denne måten oppnår man en fleksibel intervjusituasjon, uten for mange føringer. Og nettopp dette ser jeg på som svært viktig. Man bør tenke på både hvilke spørsmål man tar med og hvordan spørsmålene er formulert. For det siste man vil oppnå i en slik datainnsamling er å legge for mange føringer. Derfor var jeg veldig bevisst hvordan mine spørsmål var formulert. Intervjuet ble gjennomført på et møterom med kun oss to til stede. Hvor jeg stilte spørsmål fra intervjuguide og hun svarte. Intervjuet ble tatt opp på lydopptaker etter tillatelse fra intervjuobjektet.

### **3.4 Observasjon**

#### **Hvorfor?**

Grunnen til at jeg ønsket å gjennomføre en observasjon av en barnegruppe var at jeg ønsket å se hvordan barnet kommuniserte og hvilket samspill det hadde med andre barn og voksne. Dette var noe jeg hadde lyst å observere i praksis, derfor så jeg på observasjon som en god metode for datainnsamling. Jeg ønsket også å se om jeg så igjen noen av punktene som førskolelæreren hadde snakket om under intervjusituasjonen.

Siden jeg på forhånd hadde plukket ut noen elementer jeg ville se ekstra nøye etter, kan du si at dette var, det Dalland kaller, en strukturert observasjon. Altså en observasjon hvor man har enkelte elementer man prioriterer å se etter. I mitt tilfelle; kommunikasjon og samspill. Jeg hadde på forhånd ikke lagt mange føringer for hvordan selve observasjonen skulle foregå. Dette fordi jeg ønsket at ting skulle foregå mest mulig naturlig.

#### **Gjennomføring observasjon**

Jeg valgte også å gjennomføre en observasjon av en barnegruppe i en voksenstyrt aktivitet. Dette gjorde jeg fordi jeg ønsket å få vite mer om samspillet det fremmedspråklige barnet hadde sammen med de andre barna og den voksne. Aktiviteten var at 4 barn, inklusive det fremmedspråklige, satt sammen med en voksen og så på youtube-videoer sammen. Observasjonen foregikk på ettermiddagen på et grupperom.

### **3.5 Metodekritikk**

Som jeg har skrevet om tidligere er en av fellene man kan gå i når man benytter seg av intervju som metodeverktøy, at man stiller spørsmål som kan virke ledende eller oppfattes utydelige av intervjuobjektet. En annen utfordring når man velger et slikt løst strukturert

intevju er at man ikke klarer å legge inn disse tillegsspørsmålene, eller samle trådene, slik jeg beskrev tidligere. Da kan man oppleve at man sitter igjen med mange svar, men også noen vesentlige punkter hvor man føler man ikke oppnådde en tilstrekkelig datainnsamling. Når man har en slik intervju situasjon som det vi hadde, kan man også oppleve at intervjuobjektet formulerer svarene sine slik man forventer at intervjueren ønsker. Oppstår dette vil man ikke få en helhetlig innsikt i hva personen virkelig tenker og mener om ting. I dette tilfellet opplever jeg at vi har blitt godt kjent gjennom den foregående praksisperioden og at vi kan snakke åpent om hvordan ting i barnehagen fungerer. Jeg har også blitt godt kjent med barnehagen gjennom de seks praksisukene, og dermed er det lettere å unngå misforståelser om svarene jeg fikk skulle være noe utydelige. Jeg opplevde ikke at spørsmålene mine var førende på noen måte, muligens på grunn at jeg var såpass bevisst dette i forkant. Når det kommer til tillegsspørsmål, er det enkelte punkter jeg gjerne skulle snakket mer om, men som måtte utgå på grunn av tidspress.

Når det kommer til observasjonen ser jeg raskt ulempene ved å ikke dokumentere denne gjennom annet enn notater, som for eksempel gjennom video eller lydopptak. Dette kan føre til at man mister enkelte elementer eller sekvenser fra observasjonen. En annen faktor er om man kjenner deltakerne, da kan man ubevisst tilegge situasjonen elementer. Også forstyrrelseeffekten kan nevnes. Dette skriver Olav Dalland kan deles i to grupper. Den som går på observatøren, slik som dårlig hørsel eller blokkert syn til de som blir observert. Den andre er forstyrrelser fra andre personer. For eksempel at et barn løper inn på grupperommet, eller en voksen skal gi en beskjed til observasjonsgruppa. Da er det viktig å se på dette som en del av observasjonen og ikke utelate dette, siden det kan ha effekt på senere situasjoner. Jeg kjente ikke barna jeg observerte, noe jeg i etterkant ser på som positivt. Vi opplevde heller ikke forstyrrelser i særlig grad.

### **3.6 Ethiske betraktninger**

#### **Informert samtykke**

Alle mine informanter ble informert om bagrunnen for undersøkelsene jeg gjennomførte og om hva informasjonen skulle brukes til.

#### **Konfidensialitet**

Jeg har vært bevisst rundt det å holde alle deltakere anonyme. Gjennom å ikke nevne navn på hverken personer eller barnehage



## **Konsekvenser**

Siden jeg har anonymisert alle deltakere, både med navn og barnehage, ser jeg ikke hvordan denne oppgaven kan skade hverken informantene eller barnehagen.

## 4.0 Funn

I denne delen av oppgaven ønsker jeg å fortelle om funnene jeg har gjort både gjennom intervjuet og observasjonen jeg har gjennomført. Jeg kommer til å presentere funnene jeg har gjort gjennom samtalen min med førskolelæreren. Etterpå vil jeg fortelle om hva jeg har kommet frem til angående observasjonen.

### 4.1 Intervju med førskolelærer

#### 4.1.1 Foreldresamarbeid.

I møte med foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn har barnehagen et spesielt ansvar for at foreldrene har mulighet til å forstå og gjøre seg forstått i barnehagen (KD, 2011, s. 20). Jeg fant ut gjennom mitt intervju at førskolelæreren anser det å bli kjent med barnets familie som svært viktig for å være bedre rustet til å hjelpe barnet i dets integreringsprosess. På denne måten blir man kjent med barnet på en annen måte, siden det er de foresatte som kjenner barnet best. Det kan, i enkelte situasjoner, være utfordrende å kommunisere med foreldrene. Spesielt om de snakker et annet språk enn norsk og engelsk. Derfor benytter de seg, til tider, av tolk. Ekstra store utfordringer om foreldre nettopp har flyttet hit, eller ikke hatt barn i barnehage i Norge. Da er det ønskelig med et møte hvor de forklarer begrep og fenomener for foreldrene. Eksempler kan være å forklare hva dugnad er, eller å lære de hvordan de skal kle opp barna. Samtidig for foreldrene anledning til å lære de ansatte om kulturen og samfunnet de kommer fra, slik at dette kan bli brukt i opplæring og informering av andre barn, og integreringsprosessen til de fremmedspråklige foreldrenes barn. Vanlig prosess at de skriver ned vanlige ord og gloser fra deres språk, som så brukes aktivt mot barnet i hverdagsituasjoner, før man gradvis erstatter disse ordene med norske ord. Også bruk av foto er sentralt i denne prosessen. Her har foreldrene tilgang på fotografier fra barnehagedagen gjennom, Vigilo. Jeg skal fortelle mer om Vigilo senere. På denne måten kan de samtale om barnets hverdag, som kan medføre en økt forståelse og kunnskap både blant foresatte og barn.

#### 4.1.2 Vigilo

Vigilo er et program som ikke er så utbredt enda, men de har valgt å benytte det i denne barnehagen. Det er et dataprogram hvor man blant annet registrer barnas fravær, gir beskjeder til foreldrene, og legger ut bilder og dagsrapporter. Foreldrene har også tilgang til det som angår deres barn via dette programmet, på for eksempel data eller smarttelefon. Dette programmet benyttes mye til både samarbeid med foreldrene, og for å øke barnets bevissthet rundt hverdagen i barnehagen. Hun kunne fortelle at de har stort fokus på at barnet skal bli

kjent med andre barn og rutineene de har i barnehagen. Dette gjøres blant annet ved at når barnet kommer om morgenen, lar de barnet se på "ikonbildene" av de andre barnene på oversikten over alle barna på avdelingen. Slik lærer de å knytte navnene opp imot bildene. Og de ser tidlig at de nye barna lærer navnene på de andre barna. Samtidig kan dette programmet, som sagt, benyttes i barnas hjem. Her oppfordrer barnehagen foreldrene til å se på bilder sammen med barna. Bilder av hva som har blitt gjort de forskjellige dagene. Dette for å gjøre barnet bevisst på dagsrytmen og aktivitetene som gjennomføres. Samtidig som de har et håp om at barnet vil reflektere over hvem de ser på bildene og hva som blir gjort.

#### 4.1.3 Samspill

De har laget enkle billedsammensetninger på dataen. Som barna får fremvist i samlingsstundene. Dette bidrar til å skape en fellesskapsfølelse og en bevissthet over hvem man er sammen med, hva som skjer og hva man gjør sammen. Mange av de samme grunnene som til at Vigilo er såpass mye brukt. De har også hatt studenter som har gjennomført et større prosjekt hvor man har laget musikkvideo sammen med barna. Informanten tror slike prosjekt gir en stor grad av fellesskapsfølelse. At barna deltar på noe – sammen. I ukene etter slike fremvisninger er det stor etterspørsel etter å se videoene på nytt. Noe som tyder på at barna synes det er morsomt og spennende å se seg og hverandre på film.

Andre konkrete tiltak er lekegrupper. Her samler de grupper på 3-4 barn til aktiviteter. Disse gruppene består gjerne av barn som ikke leker med hverandre hver dag. Slik skaper barna nye relasjoner til hverandre. Å skape relasjoner til andre og delta i sosialt samspill, er en viktig forutsetning for at enkeltbarnet skal få en oppfatning av seg selv og utvikle sitt selvilde, sin identitet (Askland, 2006, s. 77). De har også noe de kaller fagbaser én dag i uken. Dette er stasjoner med ulike aktiviteter. Alle barna er med på dette. Slik gir de barna mulighet til å utforske nye aktiviteter, og lære seg selv bedre å kjenne. Samtidig får de flere strenger å spille på.

#### 4.1.4 Språkutvikling

Som jeg nevnte tidligere gjennomfører barnehagen såkalte lekegrupper. Men de har også fokus på språkutvikling når disse gjennomføres. De passer alltid på å ha en kombinasjon av norsk- og fremmedspråklige barn. På en slik måte kan barna fremstå som språklige forbilder for de andre. Det kan være vanskelig for fremmedspråklige barn å finne sin plass i større grupper, derfor velger de å heller ha mindre, intime grupper, slik at alle barna blir sett og hørt. I disse gruppene er det ofte et stort fokus på benevning, noe de også forsøker i hverdagen. Spesielt under faste situasjoner som måltider og påkledning. Under samlingsstundene forteller

de ofte eventyr og andre historier. Da har de alltid en figur eller et bilde som skal illustrere og visualisere settingen. Slik får barna lettere mulighet til å koble ord og begreper opp imot noe fysisk, noe reelt. En betraktning informantene hadde gjort seg var at arbeidet med språkutviklingen ofte er mer utfordrende med eldre barn enn yngre. Hun mente at grunnen til dette var at de allerede hadde lært seg et språk, og når de så kom til Norge uten å kunne norsk eller engelsk, falt de tilbake til start igjen. Derfor opplevde hun ofte at eldre barn, de første månedene i ny barnehage, gjerne er mer frustrerte og oppgitte enn yngre barn. Hun mente også man ofte overvurderte eldre barns språkforståelse. Siden man med småbarn snakker med enkle ord og setninger uansett, gjerne snakker mer avansert til eldre barn uansett bagrunn. Derfor kan de få store hull i sin språkforståelse. Bevissthet rundt dette anså hun som svært viktig for å skape et stimulerende språkmiljø.

## **4.2 Observasjon av barnegruppe**

### **4.2.1 Samspill**

Jeg la raskt merke til at det var barna med størst språkmestring som tok kontroll over aktiviteten. Disse styrte både samtalen rundt videoene de så på nettbrettet og valgene av hvilke videoer de skulle se. Etter en stund henvendte den voksne seg til det fremmedspråklige barnet, slik at det fikk velge en video. Etter dette oppsto det en situasjon hvor et av barna arrangerte en avstemming, slik at flertallet fikk viljen sin. De tok mer hensyn til det fremmedspråklige barnet etterhvert. Noe som medførte at dette ble mer aktiv i selve aktiviteten, og i samtalen rundt.

### **4.2.2 Kommunikasjon**

Som sagt tidligere, var barnet ganske reservert i starten av observasjonen. Det kunne virke som at han syntes det var spennende bare å få være delaktig i en slik aktivitet og at han var fornøyd så lenge en ny video kom når den forrige var ferdig. Men når den voksne og de andre barna inviterte ham til samspill og innflytelse, grep han denne muligheten. Ofte hadde han noe han ville si, enten det var om valg av video eller kommentarer om videoen de så på. Han rettet kommunikasjonen sin både mot enkeltindivider og til hele gruppen i helhet. Han lo og vekslet blikk med alle de andre gruppedeltakerne.

## 5.0 Drøfting

I dette kapitlet vil jeg forsøke å drøfte funnene mine opp imot problemstillingen jeg presenterte i innledningen. Jeg skal prøve å drøfte både for og imot de funnene jeg fant, og prøve å fremstille de på en saklig og oversiktlig måte. Innimellom kommer jeg også til å komme drøfte de opp mot egne erfaringer. For oversiktlighetens skyld kommer jeg til å legge opp drøftingen med samme oppsett som jeg brukte i forrige kapittel.

## 5.1 Foreldresamarbeid

Det kommer tydelig frem i funnene mine at foreldrene spiller en svært viktig rolle i barnas intergreringsprosess. Som et grunnlag for dette anser jeg viktigheten av en god kommunikasjon mellom personalet i barnehagen og foreldrene som helt vesentlig. For på denne måten får man en helt ny kjennskap til det aktuelle barnet. Siden foreldrene ofte kjenner barnet på en annen måte enn det de ansatte i barnehagen gjør. Denne kommunikasjonen kan være svært hjelpsom om man ønsker å starte noen tiltak for å integrere barnet bedre i barnehagen. Den er også viktig for at partene føler de kan stole på og være åpne med hverandre. Foreldre og barnehagens personale har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling. Derfor må det daglige samarbeidet mellom hjem og barnehage bygge på gjensidig åpenhet og tillit (KD, 2011, s. 20).

Som min informant kunne fortelle, så har de et stort fokus på god kommunikasjon med foreldre. Og de spør ofte om hjelp til å kunne tilby et best mulig pedagogisk innhold til barna. Som for eksempel en oversikt over vanlige ord og gloser på morsmålet deres. På denne måten oppnår de en mye mykere overgang når barnet befinner seg i et helt nytt miljø med innsnevrede muligheter for kommunikasjon med andre. Samtidig bruker de også Vigilo i den hensikt å integrere barnet. Noe jeg skriver mye mer om i neste avsnitt. Noe jeg ikke var klar over før jeg begynte å arbeide med denne oppgaven er at de også forsøker å “veileide” foreldrene i deres integreringsprosess, om de har behov for det. Med å ha et møte med de hvor de forklarer litt om hvordan barna bør klees opp for det norske klimaet, og lære de om særnorske fenomener som for eksempel dugnad. Selv om dette ikke er noe omfattende opplegg, kan dette bidra til at de står bedre rustet til å hjelpe barna sine til å integreres i den norske kulturen og samfunn. I denne samtalen får også barnehagen informasjon om hvordan deres kultur er og de lærer enkelte ord. Som de så bruker for å kommunisere med barnet. Gradvis byttes disse ut med norske versjoner av ordet, og de håper at dette vil forenkle overgangen for barna. De har også benyttet seg av andre digitale verktøy sammen med foreldre. Om foreldrene er i tvil om hva som forklares, har de filmet hverdagssituasjoner, slik

at foreldrene har fått sett denne med egen øyne. Dette synes jeg er en svært kreativ og effektiv metode å kommunisere på. Slik unngår man misforståelser eller at noe av det som sies faller bort på grunn av kommunikasjonssvikt. Jeg tror det er viktig å tenke litt utenfor boksen om man sliter med å forstå hverandre. Og der er jeg ganske sikker på at video kan være et godt non-verbalt hjelpemiddel for å øke forståelsen.

## 5.2 Vigilo

Vigilo var et program jeg ikke hadde noe kjennskap til før den forrige praksisperioden, men etter å ha gjennomført en praksisperiode på seks uker, samt gjennomført intervjuet, føler jeg at jeg har fått en viss kjennskap til programmet. Dette er et program utviklet for å forenkle og bedre kontakten mellom barnehagen og barnas hjem, og en mer utfyllende kommunikasjonsflyt og oppfølging av barnet. Med integrerte funksjoner som for eksempel mail, fraværsoversikt og utsending av dagsrapporter. Jeg synes Vigilo er et interessant verktøy som prøver å tilpasse seg barnehagens, foreldrenes og samfunnets utvikling. Man kan samtidig finne flere innsigelser mot å benytte seg av et slikt program, noe jeg skal komme nærmere innpå etterhvert.

Som min informant påpekte, kan dette være et svært nyttig hjelpemiddel i integreringsprosessen til fremmedkulturelle barn. Mye på grunn av nettopp denne kommunikasjonsflyten. Hun fortalte at de også oppfordret foreldrene, både til norsk- og fremmedspråklige barn, til å gå igjennom dagsrapportene med barna sine. Slik kan de samtale om bildene og aktivitetene de har gjennomført i barnehagen. Hun kunne fortelle at barnehagen har et håp om at dette vil øke deres bevissthet rundt de andre barna i barnehagen, hva de gjør på og hvordan deres egen barnehagedag er.

Som sagt innledningsvis kan man finne mange innsigelser mot et sånt program. Sikkerhet er en ting. Uansett hvor mange sikkerhetsvegger man bygger inn i et slikt program og at informasjonen blir kryptert, kan man, så lenge dette er koblet opp mot internett, aldri være sikker på at denne informasjonen ikke kan komme i andres hender. Mange vil også argumentere for at en slik løsning kan gå på bekostning av det daglige samspillet med foreldrene. At man da ikke har behov for like mye kontakt med foreldrene i hente – bringe situasjoner. Min informant mener det ikke har oppstått en slik situasjon i deres barnehage. Og jeg tror dette går mye på kulturen og personlighetstypene i barnehagen, samt en generell bevissthet rundt viktigheten av dette daglige møtet med foreldre.

### 5.3 Samspill

Det å knytte sosiale og følelsesmessige bånd med andre mennesker i en gruppe, er kanskje det viktigste for at enkeltindividet skal føle seg inkludert. Derfor mener jeg også at digitale verktøy kan spille en viktig rolle i nettopp denne prosessen.

Under intervjuet jeg gjennomførte med førskolelæreren innrømte hun raskt at de ikke hadde jobbet særlig målrettet med digitale verktøy inn mot integreringen av fremmedkulturelle barn. Mye på grunn av at de har mange andre tiltak som de gjennomfører. Men hun sa samtidig at hun absolutt så verdien av å gjennomføre slike aktiviteter med barna. Mye på grunn av nettopp samspill, relasjonsbygging og fellesskapsfølelse. Dette er også det jeg ønsker å fokusere på under dette punktet av min drøftingsdel.

Mye av det å bli integrert handler om nettopp de tre punktene førskolelæreren nevnte ovenfor; samspill, relasjoner og fellesskapsfølelse. Slik som Palma Sjøvik sier i boken “En barnehage for alle”. At å integrere handler om å føye sammen deler til en helhet. At hvert enkelt barn skal føle seg som en del av gruppa, som en del av fellesskapet.

Samspillet er en viktig del av integreringen. Om barnet opplever samspill med andre barn vil dette føre til at det får muligheter til å knytte relasjoner til de andre barna i barnehagen. Jeg tror at digitale verktøy og arbeidet med disse kan være en sterk bidragsyter til å gi barna slike muligheter. Slik som Nina Bølgan skriver i boken “Vil du være med, så heng på!”, så kan det å arbeide med digitale verktøy sammen med andre bidra til å øke de minoritetspråklige barnas muligheter til å knytte vennskap på tvers av sosiale, kulturelle, språklige og etniske skillelinjer. Slik jeg også så spor av under observasjonen min. Hvor en ganske ny gutt i barnehagen, klarte å slå seg litt løs når han ble invitert til samspill av de andre rundt nettbrettet. Kanskje fordi dette var en aktivitet han var kjent med hjemmefra og følte seg trygg på. Om ikke fra et nettbrett, er jeg iallefall sikker på at de fleste barn kan kjenne seg igjen i å se filmsnutter på skjerm. Enten det er nettbrett, datamaskin eller på tv'en. En slik utvikling har jeg også jeg også merke til under mine prosjekter sammen med barn. Mange barn synes det er veldig spennende å arbeide med digitale verktøy. Spesielt under et prosjekt jeg gjennomførte under praksisperiodene tredjeåret ved DMMH. Dette prosjektet gikk ut på at barna skulle få filme hverandre mens de danset til musikk, eller hadde det morsomt på andre måter. Vi ga barna stor frihet og lot de få filme litt uten ha de voksne “hengende over” seg. Vi kunne da observere at de fremmedspråklige barna var svært tilbakeholdne i starten, men så slo seg mer løs etterhvert som de ble kjent med kameraet, prosjektet og innholdet. Det virket som de synes det var spennende og få en mulighet til kunne kommunisere å delta i fellesskapet.

Dette prosjektet la også vekt på det nonverbale, noe som kan ha spilt til deres fordel. Jeg tror musikk er et fint virkemiddel i en slik setting, siden musikk er noe alle kan forholde seg til å forstå, uansett hvilket språk man snakker. Slik det også står i rammeplanen så må barnehagen ta utgangspunkt i barns egne uttryksmåter. Personalet må lytte og prøve å tolke deres kroppsspråk og være observante i forhold til deres handlinger, estetiske uttrykk og etter hvert også deres verbale språk (KD, 2011, s. 18).

Denne videoen viste vi frem i en samling med barn og foreldre. Og jeg har hørt i etterkant at denne videoen fortsatt er populær i samlingsstundene. Som førskolelæreren sa i intervjuet så elsker barna å se seg selv og de andre barna på skjermen. Hun kom også med mange gode eksempler på lignende prosjekter som de hadde gjennomført, med stort hell.

Jeg tror at en viktig forutsetning for at barna skal utvikle et engasjement og interesse for prosjekter, er å sørge for at alle barna får bidra, på sine premisser, i prosjektene de gjennomfører. På denne måten vil de oppleve et eieskap til det ferdige produktet, og de kan kjenne på hvordan det er å ha skapt noe sammen med resten av gruppa. Om man har klart å frembringe en slik følelse hos barna opplever jeg at dette gjerne, som sagt, gjenspeiler seg i interessen og engasjementet til barna under prosessen og under en eventuell presentasjon av det ferdige produktet.

#### 5.4 Språkutvikling

Språket og det å kunne kommunisere med andre spiller en viktig rolle når det kommer til integrering. Derfor er det også viktig at barnehagene har et fokus på at man må ha et utviklende språkmiljø. Dette forutsetter at personalet har kunnskap om hvordan en kan legge til rette for språklig deltagelse, og at barnehagen har tilgang til flerspråklig materiell.

Personalet har en viktig rolle innen det å skape et inkluderende språkmiljø. De må fremstå som språklige forbilder. Nina Bølgan kan fortelle i boken "Du gjør bare sånn!" at personalet gjennom talespråk og kroppsspråk forteller barna om de interessert eller ikke i det barna er opptatt av og lurer på. Personalet skal være språklige forbilder på alle områder og bør være opptatt av hvordan de formidler det digitale språket til barna. I funnene mine viser det seg at de har prioritert dette gjennom blant annet lekegrupper. Her tenker de over hvilke barn som skal settes sammen. Ofte slik at de flerspråklige eller de med en mindre språkutvikling kan lære av de som har lært seg mer. Som hun sier, så skal de få språklige forbilder. De har også et stort fokus på benevning. Dette synes jeg er viktig. At barna lærer seg ordene for ting de ofte må forholde seg til i hverdagen. På denne måten får de noen knagger de kan henge ord og uttrykk på. Og etterhvert få en økt forståelse og beherskelse av den verbale



kommunikasjonen.

Det finnes også en mengde med digitale språkpakker som kan benyttes på blant annet pc, nettbrett eller ved ren lydavspilling. Fordelen med digitale verktøy i denne konteksten er kanskje at man enkelt kan få tilgang til ulike flerspråklige ressurser. Ofte bare ved noen tastetrykk. Kanskje burde det være et større fokus på dette, som Margareth Sanvik skriver kan man generelt og prinsipielt si at flerspråklige ressurser burde gjøres tilgjengelige for alle som arbeider med flerspråklige barnegrupper, men her trengs det en språkpolitikk som gjør dette mulig. (Jæger & Torgersen, 2012, s. 67).

## 5.5 Avslutning drøfting

I dette kapitlet har jeg gjennomgått de mest aktuelle funnene jeg gjorde meg gjennom intervjuet og observasjonen. Jeg har forsøkt å knytte mine egne synspunkter opp imot relevant fagteori, og jeg har kommet med egne erfaringer fra jobb og praksis. Jeg føler jeg har fått mange gode svar på problemstillingen jeg stilte innledningsvis, noe jeg kommer til å utdype mer i neste kapittel.

## 6.0 Avslutning

I dette siste kapittelet vil jeg komme med en oppsummering over oppgaven og prosessene jeg har vært igjennom. Jeg kommer også til å forsøke meg på en konklusjon på om jeg har fått svar på problemstillingen min.

### 6.1 Oppsummering

I innledningen av denne oppgaven fortalte jeg først, kort, om hvordan jeg hadde kommet frem til min problemstilling, og jeg begrunnet valget av denne. Jeg ønsket også å fortelle litt om arbeidsprosessen før det skriftlige arbeidet med denne oppgaven begynte. I teorikapittelet ønsket jeg å fremvise en god del av litteraturen rundt temaene jeg har tatt opp og som er relevante i forhold til problemstillingen. I metodedelen forklarte jeg rundt hvilke metoder jeg har brukt for datainnsamlingen til denne oppgaven, samt begrunnelsen for valget av disse. Kapittelet om funn syntes jeg var interessant å jobbe med. Her forklarte jeg om funnene jeg hadde gjort gjennom både intervju og observasjon. Før jeg i det femte kapittelet drøftet disse punktene opp imot relevant fagteori og mine egne erfaringer med emnene.

### 6.2 Konklusjon og avslutning

Jeg har helt siden starten av arbeidet med denne oppgaven vært klar over at jeg mest sannsynlig ikke kom til å komme frem til ett fastisvar på min problemstilling. Dette føler jeg at jeg også har fått bekreftet etter samtalene jeg har hatt med førskolelæreren, observasjonen og etter å ha lest gjennom teorien. Derfor vinklet jeg heller oppgaven inn på hvilke tiltak man kan gjøre for å hjelpe barna i deres integreringsprosess. Og, ikke minst, de digitale verktøyenes plass oppi dette. Etter at jeg nå har skrevet ferdig oppgaven, vil jeg si at jeg har fått gode svar på de spørsmålene jeg har stilt.

Konklusjonen må være at det absolutt er store muligheter for å benytte seg av digitale verktøy i barns integreringsprosess. Men dette forutsetter at man er bevisst hvordan man ønsker å bruke disse, og man må bruke de på barnas premisser. Jeg tror også det kan være lurt å tenke litt utenfor boksen når det kommer til bruk av digitale verktøy. Slike verktøy tilbyr så mange nye muligheter. Muligheter man kanskje ikke har tenkt på før, eller har mye erfaringer med fra tidligere.

Jeg synes det har vært veldig givende å jobbe med denne oppgaven. Det er spennende å jobbe med et tema man har valgt selv og som man er spesielt interessert i. Jeg kommer fortsatt til å interessere meg for digitale verktøy og integrering. Og arbeidet med denne oppgaven har gitt

meg mer kunnskaper og innsikt i temaet. Noe jeg utvilsomt vil dra nytte av i det snart forestående arbeidslivet.

## 7.1 Litteraturliste

- Akland, L. (2009) Kontakt med barn. Oslo: Gyldendal akademisk
- Bølgan, N. (2009) Du gjør bare sånn!. Oslo: Fagbokforlaget
- Bølgan, N. (2008) Vil du være med så heng på!. Oslo Fagbokforlaget
- Brinkmann, S & Tangaard, L (red.). (2010) Kvalitative metoder, empiri og teoriutvikling. Oslo: Gyldendal akademisk
- Briseid, L.G. (2008) Tilpasset opplæring og flerfaglig samarbeid- fra lov til praksis. Kristiansand: Høyskoleforlaget
- Dalland, O. (2012) Metode og oppgaveskriving -5.utgave. Oslo: Gyldendal akademisk
- Drugli, M, B. & Lichtwarck, W. (1998) Foreldresamarbeid – med barnet i fokus. Oslo: Universitetsforlaget
- Larsen, A.K. (2006) En enklere metode, Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS
- Løkken, G & Søbstad, F. (2006) Observasjon og intervju i barnehagen. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Jensen, E. & Jensen, H.(2008) Professionellt föräldrasamarbete. Stockholm: Författarna och Liber AB
- Jæger, H & Torgersen, J,K (red.). (2012) Medialisert barndom. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sjøvik, P. (red), (2008). En barnehage for alle – spesialpedagogikk i førskolelærerutdanning 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget
- Østern, A & Stavik-Karlsen, G & Angelo, E (red.). (2013) Kunstpedagogikk og kunnskapsutvikling. Oslo: Universitetsforlaget

Andre kilder:

- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver  
[http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Barnehager/Rammeplan\\_2011/KD\\_bo\\_kmal\\_Rammeplan\\_2011\\_web.pdf](http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Barnehager/Rammeplan_2011/KD_bo_kmal_Rammeplan_2011_web.pdf)
- Temahefte om IKT i barnehagen  
[http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/287769-temahefte\\_om\\_ikt\\_i\\_barnehagen.pdf](http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/287769-temahefte_om_ikt_i_barnehagen.pdf)
- VOX, Nasjonalt fagorgan for kompetansepolicyundersøkelse “Ferdigheter i bruk av datamaskin og internett” <http://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/artikler-og-publikasjoner/mange-innvandrere-digitalt-ekskludert>
- Lov om barnehager (Barnehageloven)  
[http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL\\_1#KAPITTEL\\_1](http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_1#KAPITTEL_1)
- SSB, Norsk mediebarometer, 2013. <http://www.ssb.no/kultur-og-fritid/statistikker/medie/aar/2014-03-25?fane=tabell&sort=nummer&tabell=169316>

## 8.1 Vedlegg

Intervjuguide:

Problemstilling: **Bruk av digitale verktøy i fremmedspråklige barns integreringsprosess**

- Har du noe erfaring med integrering av fremmedkulturelle barn? Kan du fortelle litt om disse?
- Hva synes du er viktigst å fokusere på for å hjelpe disse barna i deres integreringsprosess?
- Hvordan har dere brukt å jobbe for å hjelpe barnet til å skape relasjoner til andre i barnehagen?
- Hvilke ekstra utfordringer har et nytt barn i barnehagen når det ikke kan språket?
- Er arbeid med digitale verktøy i en slik prosess noe dere har jobbet med tidligere?
- Hvordan tror du bruk av digitale verktøy (film, kamera, nettbrett) kan hjelpe barnet i å skape relasjoner med andre barn og voksne?

Oppfølgingsspørsmål generelt i intervjuet

- Kan du utdype?
- Fortelle mer?
- Erfaringer?
- Hvilke utfordringer er knyttet til dette?